

DIDACTIEF Special

OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

60 x
Specialistisch
vakmanschap

COLOFON:

Deze special is gemaakt in opdracht en met financiële bijdrage van de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). SBB heeft als doel dat studenten de beste praktijkopleiding met uitzicht op een baan krijgen en bedrijven nu en in de toekomst beschikken over de vakmensen die ze nodig hebben. Meer weten? Kijk op www.s-bb.nl.

- Coördinatie: Rozemarijn van Deelen (SBB) en Paulien de Jong (Didactief)
- Eindredactie: Rob Schenk (SBB) en Paulien de Jong
- Fotografie: Ivo Geskus, Rémon Roelofsen, Daniela Pautasso, Paul van Wezenberg en Michel Mees
- Vormgeving: FIZZ | Digital Agency

Voor meer informatie over specials kunt u zich wenden tot de redactie van Didactief, Molukkenstraat 200, 1098 TW Amsterdam, tel. 06 20 61 20 70, www.didactiefonline.nl, redactie@didactiefonline.nl

De redactie dankt de volgende sponsor:

beroepsonderwijs bedrijfsleven

Event: Specialistisch vakmanschap heeft de toekomst

5 november 2018 is het jaarlijks event rondom Specialistisch vakmanschap. De kleinschalige beroepsgroepen en hun unieke opleidingen staan deze dag centraal. Op een bijzondere locatie komen we bijeen om ontwikkelingen en trends van de kleine, unieke beroepen en opleidingen te bespreken. Nieuwsgierig naar het programma of wil je je aanmelden? Neem contact op met Nora Dal via N.Dal@s-bb.nl

60 unieke opleidingen

60 unieke opleidingen

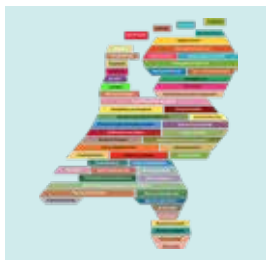

Bij scholen en branches ligt een grote uitdaging om kleine unieke opleidingen onder de aandacht van jongeren te brengen. Juist voor die kleine groep jongeren die anders kiezen ontwikkelde het Meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap een overzicht van alle kleine en unieke mbo-opleidingen in Nederland. Deze special gebruiken we om 'uit te schreeuwen' dat er in ieder geval één plek in Nederland is waar je de informatie kan vinden over al deze 60 unieke opleidingen.

4 De switch van Koray

Hij had een eigen gameshop, nu volgt hij de opleiding tot Goudsmid. 'Alsof ik de ware vond.'

8 Gratis poster

Neem uit en hang op: een handig overzicht van 60 unieke beroepsopleidingen in Nederland.

14 Broodnodige beroepen

De arbeidsmarkt van morgen schreeuwt om unieke beroepen als creatief vakman, erfgoed hovenier en surveyor (landmeter).

Hoofd, hart en handen

Margret Hoekenga is
Secretaris bij de Nederlandse
Schoenmaker Vereniging en
voorzitter van de sectorkamer
Specialistisch Vakmanschap

Regelmatig wordt mij gevraagd of deze tijd van economische welvaart nou goed is voor het werk van specialistische vakmensen. Waarom zou je immers naar een schoenhersteller gaan als je ook een nieuw paar kunt kopen? Voor een groot deel klopt dat. Vakmensen profiteren in tijden dat het economisch minder gaat. Ze zijn minder afhankelijk van grote bedrijven die in zwaar weer zitten, maar kunnen hun diensten gemakkelijk zelfstandig aanbieden. Zo nodig vanuit huis.

De laatste jaren zie ik een kentering ontstaan. Het economisch tij zit mee én er zijn personeelstekorten in de specialistische maakindustrie. Dat heeft te maken met iets anders. Bewustwording. Mensen zijn zich steeds meer bewust van de negatieve effecten van de consumptiemaatschappij. De groeiende afvalberg, het klimaat dat achteruit holt. Het antwoord is duurzamer leven. Wat kapot is, gooi je niet weg, dat repareer je. Daarmee groeit de waardering voor vakwerk en alles wat ambachtelijk wordt gemaakt.

Ik ben erfelijk “belast”, mijn vader en opa waren gepassioneerde schoenherstellers. Als klein meisje zag ik dat zij iets bijzonders voor hun klanten deden. Ze maakten schoenen op maat. Want van schoenen die hersteld zijn, bestaat geen tweede paar. De schoenhersteller volgt de vorm van de voeten en het slijtpatroon van de drager. Kortom: specialistisch vakwerk is maatwerk. Dat zie je ook terug bij al die andere zestig (!) kleine specialistische beroepen. Van audiciens tot tandtechnicus, van pianotechnicus tot creatief vakman, van restaurateur tot groen erfgoedhovenier. Allemaal beroepen die kleur geven aan de arbeidsmarkt van Nederland. Dat beseft niet iedereen.

Door hun vaak kleine omvang moeten specialistische vak-opleidingen vechten om te kunnen voortbestaan. Om die reden ben ik lid geworden van de sectorkamer, een plek waar we opleidingen uit de gevarenzone kunnen halen. Ik vind het niet alleen “zonde” als dit soort specialismen verdwijnen, het heeft ook consequenties. Zonder surveyor zouden we continu mot hebben met de burens, zonder rietendakdekkers zullen de rietenkap-boerderijen en -molens uit het Nederlands landschap verdwijnen en zonder uurwerktechnici zullen bijzondere klokken voor altijd stilstaan.

Ik kan nog veel meer vertellen over deze prachtige beroepen. Liever verwijs ik u naar de mooie verhalen van de (toekomstige) vaklieden in deze special. Allemaal mensen die vroeg óf laat hebben besloten dat ze met hun hart, hun hoofd en handen willen werken.

'Een faalangstige goudsmid is uit den boze'

Koray Tinmaz (26) had een eigen gameshop, maar besloot toch om de opleiding Goudsmid in Schoonhoven te volgen. Daar woont hij samen met zijn vriendin die voor Zilversmid studeert.

Het bewerken van mineralen heb ik altijd heel interessant gevonden. In Nederland zijn hier geen opleidingen in te volgen, daarom ben ik begonnen met cursussen en zo kwam ik uit bij goudsmiden. Het was alsof alles op zijn plek viel en ik de ware vond. Vervolgens heb ik mij ingeschreven voor het versnelde traject van Goudsmid. De mbo-opleiding is veel beter dan ik had verwacht en we oefenen veel in de praktijk. Als ik klaar ben wil ik misschien de opleiding Zilversmid volgen. Het verschil is dat een zilversmid grote, kostbare objecten maakt en een goudsmid zich richt op kleinere werken. Zilversmeden vind ik een mooi vak, toch zie ik mij later vooral met goud werken. Het is net als met tennis, dat kun je geweldig vinden zonder het zelf te spelen. In het

eerste jaar van de opleiding maakte ik een slavenarmband met scharnier en baksloot. Dat is een technisch lastige opdracht waarvan ik veel leerde en ik ben erg trots dat het goed werd beoordeeld. In de toekomst wil ik een hanger maken in de vorm van een zwaard, daarin wil ik een steen plaatsen en gouddraad toevoegen. Ik raad iedereen aan om alleen de opleiding te volgen als je het echt zeker weet. Twijfel je of heb je niet de juiste mentaliteit? Dan ga je het niet redden. Je steekt er veel tijd in en komt zelf met creatieve ideeën die je uitvoert. Je investeert zelf in het edelmetaal dat je gebruikt. Als een opdracht mislukt koop je nieuw zilver. Consequent bezig zijn en zelfvertrouwen zijn hiervoor belangrijk. Probeer de waarde te vergeten, een faalangstige goudsmid is uit den boze.'

'Ik wil mijn handen laten spreken'

Kevin Achterhuis (24) zit in het derde jaar van de opleiding Technisch hout en restauratie van ROC Twente. In 2017 werd hij uitgeroepen tot Nederlands kampioen Restauratietimmeren. Hij weet alles van houtconstructies en past dit het liefst toe in de molenbouw.

Dat ik iets met mijn handen maak, dat het lang blijft staan en stevig is, dat maakt dit ambacht zo mooi. Hiervoor volgde ik de niveau 2-opleiding Allround timmerman en die was gericht op nieuwbouw met veel beton. Ik wilde zelf mooie dingen maken, daarom studeer ik nu door. We leren veel timmeren in de oude stijl en combineren dit met moderne machines. Het roc let goed op wat we leren tijdens de stageperiode en welke vakken extra aandacht verdienen tijdens de lessen. Zo krijgen studenten

echt een op maat gemaakte opleiding. Als kind timmerde ik vaak aan mijn boomhut op de boerderij, zo ontdekte ik het ambacht. Nu loop ik stage in de molenbouw en zit ik helemaal op mijn plek. Elke molen zit anders in elkaar en hoe ze dat vroeger al konden maken vind ik erg knap. Samen met een collega bouwde ik het skelet van molen De Ooievaar in Terwolde. Door een blikseminslag was deze molen helemaal afgebrand. Tijdens het werk laat ik mijn handen spreken in plaats van al het hout met een schroef aan elkaar vast te zetten. Ook bouw ik iets

wat iemand anders graag wil, maar zelf niet kan maken. Dat vind ik dankbaar werk. Jongeren die twijfelen over een opleiding uit de sector Specialistisch vakmanschap en met hun handen kunnen werken, adviseer ik om het te proberen. Je moet de stap zetten. Als het niet lukt met het eerste stuk hout, probeer je het gewoon nog een keer. Ik verwacht dat er altijd behoefte blijft aan dit ambacht. Nederland is echt een molenland, maar ook in de rest van Europa is er werk in te vinden. Molens behoren tot ons erfgoed, daarom blijft er altijd een zekere vraag naar.'

Heleen van Baarsen

Is: Locatiedirecteur

School: HMC mbo vakschool voor hout, meubel en interieur

Opleidingsrichtingen: meubelmaker, interieuradviseur, creatief vakman, verkoper wonen, timmerman, woning- of meubelstoffeerder en pianotechnicus

Aantal studenten: 3800

Aantal docenten: 300

Locaties: Amsterdam en Rotterdam

‘Bij elk gesprek begint een student gepassioneerd te vertellen’

Het HMC (Hout- en Meubileringscollege) is sinds 1929 een zelfstandige mbo vakschool. De school leidt op voor beroepen in de richtingen interieur & wonen, meubel & hout en design & mode accessoires. In Rotterdam ligt zwaartepunt op wonen, in Amsterdam op meubel.

‘We hebben een mooie mix aan studenten. De leeftijd varieert van vijftien tot achter in de twintig. Ook hun achtergronden zijn divers. We hebben hier klassen met vmbo basis, kader en tl-leerlingen. Die laatsten hebben nooit iets met hun handen gedaan, na de kerst kunnen ze schaven, beitelen en machineren. Er is een behoorlijke grote groep havisten en een aantal heeft een hbo-opleiding afgerond. Ze zeggen: “daar heb ik leren denken, hier wil ik leren maken.” Voor die groepen hebben we het onderwijs aangepast; ze krijgen minder taal- en rekenonderwijs en meer praktijk- en digitale vakken. Op die manier blijft de verkorte opleiding ook voor hen aantrekkelijk. We willen ook nieuwe verkorte trajecten voor havisten gaan aanbieden. En programma’s ontwerpen voor studenten met een niet-Nederlandse achtergrond. Je ziet dat zij vaak vanuit cultureel bepaalde overwegingen niet kiezen voor opleidingen waarbij je met je handen werkt. We zijn nu bezig met nieuwe richtingen, die in het verlengde liggen van onze opleidingen, zoals computertekenen, calculatie, werkvoorbereiding. Zodat ook zij een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de maakindustrie.

Onze studenten hebben veel digitale bagage, soms meer dan de meeste docenten. Drie jaar geleden zijn we daarom begonnen met de Zomeracademie. Docenten werden een week lang ondergedompeld in een *bootcamp* nieuwe technieken. Aanvankelijk dachten we dat niemand daar warm voor zou lopen, maar er was juist een overinschrijving. We hebben het drie keer georganiseerd. Sinds dit jaar worden docenten één avond per week bijgeschoold in het HMC-lab. Ze vinden dat ontzettend leuk en hun enthousiasme dragen ze over op de leerlingen. Hun rol is de laatste jaren ook veranderd. Vroeger deden ze alles voor. Nu coachen en begeleiden ze studenten veel meer.

Naast de stages, waarin studenten écht werk mogen maken, haalt de school levensechte opdrachten binnen, van echte opdrachtgevers. Hiervoor hebben we een projectbureau ingericht dat niet mag concurreren met de branche. Dit zijn doorgaans non-profit organisaties. Zo hebben studenten bijvoorbeeld een nieuwe inrichting voor een jeugdhonk verzorgd en meubels gemaakt voor een hospice. Ook maken we elk jaar interieurs voor gezinshuizen. En dat we een prima samenwerking hebben met roc, bewijst het feit dat twee studenten voor hun stage de werkkamer van de roc-directeur inrichten. Wat maakt me trots? Als ik door de hal loop en werkstukken van studenten zie staan, de geluiden hoor van machines en houtbewerking, de initiatieven die mensen nemen. Er heerst de hele dag door zo’n bedrijvigheid in de school. Om vijf uur zijn ze nóg bezig. Bij elk gesprek dat ik aanga, begint een student gepassioneerd te vertellen waar hij mee bezig is.’

‘Studenten zijn super gemotiveerd’

Bart Wendrich

Is: Directeur

School: Dutch HealthTec Academy.

Opleidingsrichtingen: opticiens, tandtechniek, orthopedisch technicus, schoenhersteller, shoe developer en audiciens

Aantal studenten: 680

Aantal docenten: 45

Locatie: Utrecht

Dutch HealthTec Academy (DHTA) is de school voor gezondheidstechniek, de techniek die te maken heeft met onze kwaliteit van leven: horen, zien, lachen en bewegen. De opleidingen gaan allemaal om het maken van medische hulpmiddelen en diensten die de kwaliteit van leven verbeteren en ondersteunen.

‘Onze opleidingen liggen qua moeilijkheidsgraad aan de bovenkant van het mbo. De balans theorie en praktijk is ongeveer gelijk, wat ook goed aansluit bij scholieren die van de havo komen. Wat onze opleiding uniek maakt is dat we maar op één plek in Nederland zitten, namelijk Utrecht. Slechts 15 procent van onze voltijdstudenten komt uit de provincie Utrecht. Mensen komen van vrij ver en zijn dus bereid om te reizen of te verhuizen. Dan ben je super gemotiveerd.

De opleidingen die we verzorgen bevinden zich in kleine bijzondere branches, waarin het échte ambacht een belangrijke rol speelt. Er zijn veel ontwikkelingen in de branche die een andere vraag stellen aan beroepsprofessionals. Denk aan de digitalisering bij tandtechniek. Wij leiden niet (alleen) voor nu op, maar zorgen dat studenten straks in hun werk makkelijk kunnen inspelen op de snelle (technische) ontwikkelingen.

Ook uniek is dat de school één-op-één inspeelt op de wensen van de branche. Een goed voorbeeld is de opleiding “Shoe developer” waarmee we in september gaan starten. We beginnen met deze opleiding, omdat er grote vraag is naar personeel vanuit de schoenindustrie, de orthopedische schoentechniek en de schoenherstelbranche. Samen met de branche geven we vorm en inhoud aan deze nieuwe opleiding zodat straks de schoenenindustrie in Nederland weer kan bloeien. Het leuke van onze actieve branches is dat je een rol kunt spelen in het gezond houden van de arbeidsmarkt nu en in de toekomst.

Ooit zijn we gestart met alleen bbl-opleidingen, de laatste jaren zijn er ook vervolgoopleidingen (na- en bijscholing) bijgekomen. Dan kun je nog sneller anticiperen op de vragen uit de markt en begin je niet pas met opleiden als de vraag naar een vakman of -vrouw er al is. Dat we in crisistijd minder mensen hebben opgeleid is nog steeds voelbaar. Veel werk ging naar het buitenland. Zouden we de schoenhersteller niet “helpen”, dan zou het beroep uit het straatbeeld verdwijnen. Gelukkig zien we steeds meer bedrijven terugkomen. Producten worden weer dicht bij huis gemaakt.’

60 unieke opleidingen

Van veel beroepen weten jongeren dat er een opleiding voor is. Maar van sommige beroepen zijn de bijbehorende opleidingen onbekend. Deze unieke beroepsopleidingen sluiten misschien wel aan bij hun interesses.

Audicien - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort) en ROC Da Vinci College
Autorestaurator - ROC West-Brabant
Baggermeester - Scheepvaart- en Transport College
Betonreparateur - ROC Midden Nederland
Betonstaalverwerker - Opleiding in ontwikkeling
Biologisch dynamisch landbouwer - Aeres MBO
Collectiebeheerder - Hout- en Meubilerings College
Creatief vakman - Hout- en Meubilerings College en SintLucas en CIBAP
Dakdekker bitumen en kunststof - ROC Midden Nederland
Dakdekker pannen/leien - ROC West-Brabant
Dakdekker riet - ROC Deltion College
Glazenier - Hout- en Meubilerings College en SintLucas en CIBAP
Goudsmid - Vakschool Schoonhoven (ROC Zadkine)
Groen erfgoedhovenier - Aeres MBO en Nordwin College
Hoefsmid - AOC De Groene Welle en Aeres MBO
Instrumentmaker - Noorderpoort en ROC van Amsterdam
Isolatiemonteur - Opleiding in ontwikkeling
Juwelier - Vakschool Schoonhoven (ROC Zadkine)
Keramist - Hout- en Meubilerings College en SintLucas en CIBAP
Leer- en textielverwerker - Hout- en Meubilerings College en SintLucas en CIBAP
Lijstenmaker - Nimeto
Maatschoenmaker - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
Machinist hijswerk - Regio College en ROC Zadkine
Medewerker steriele medische hulpmiddelen - ROC Deltion College en Summa College

- Metalen dakdekker** - ROC Graafschap College en ROC Midden Nederland en ROC Nova College
- Meubelstofferder** - Hout- en Meubilerings College en ROC Midden Nederland en ROC Deltion College
- Monteur gasturbines** - Koning Willem 1 College, Regio College, ROC Arcus College, ROC Deltion College, ROC Zadkine
- Natuursteenbewerker** - ROC Midden Nederland
- Orthopedisch schoentechnicus** - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
- Orthopedisch technicus** - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
- Parketteur** - ROC Midden Nederland
- Pianotechnicus** - Hout- en Meubilerings College
- Restauratiefunctionaris** - ROC van Twente
- Restauratiemetselaar** - Graafschap College
- Restauratiesmid** - Nederlands Gilde van Kunst-, Sier- en Restauratiesmeden (NGK)
- Restauratietimmerman** - Graafschap College en ROC van Twente
- Restauratievoeger** - Graafschap College
- Schaapherder** - Helicon Opleidingen
- Schoenhersteller** - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
- Stand- en decorbouwer** - Nimeto
- Steenzetter-rijswerker** - ROC Da Vinci College en Regio College en ROC Friese Poort en ROC van Twente en ROC Zadkine Surveyor - SOMA College en Radius College (ROC West-Brabant)
- Surveyor** - SOMA College en Radius College (ROC West-Brabant)
- Tandtechnicus kroon- en brugwerk** - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
- Tandtechnicus prothese** - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
- Technisch oogheelkundig assistent** - Dutch HealthTec Academy (MBO Amersfoort)
- Uurwerktechnicus** - Vakschool Schoonhoven (ROC Zadkine)
- Verkoopmedewerker optiek** - ROC Zadkine
- Visserij officier** - ROC Friese Poort en ROC Kop van Noord-Holland en Scalda en Scheepvaart- en Transport College
- Vormenmaker** - ROC van Twente
- Woningstofferder** - Hout- en Meubilerings College en ROC Deltion College en ROC Midden Nederland
- Worstmaker** - SVO Vakopleiding Food
- Zilversmid** - Vakschool Schoonhoven (ROC Zadkine)

Dion Harder (20) had zijn studiekeuze snel gemaakt. Al jaren werkt zijn familie in dezelfde branche: de natuursteenbewerking. In Alkmaar loopt bij stage in het familiebedrijf.

Ik ben de vierde generatie van mijn familie die in dit ambacht werkt. Als kind ging ik wel eens mee met mijn grootvader en vader om stenen te plaatsen op een begraafplaats of hakte ik in steen. Het is niet zo dat van mij verwacht werd ook in dit ambacht te werken, dat wilde ik zelf. Eerst heb ik de niveau 2-opleiding Grafwerk afgerond en nu zit ik naar het tweede jaar van de niveau 3-opleiding Allround natuursteenbewerker op ROC Midden Nederland. In totaal studeren slechts vijftien studenten voor het vak. Daarom zijn onze lessen gemengd en studeert iedereen op zijn eigen tempo. Nu loop ik stage bij mijn vader in het bedrijf, maar hiervoor liep ik mee bij een ander bedrijf. Zo ontwikkel ik mijzelf op verschillende manieren. Zagen, schuren, polijsten, beletteren, inmeten en het plaatsen van grafmonument horen allemaal tot mijn werkzaamheden. Daarvan vind ik het plaatsen het bijzonderst. In een mooie, rustige omgeving verricht ik dankbaar werk. De omgang met de emoties van klanten is wel eens lastig. Dat oefen ik door gesprekken tussen mijn vader en klanten te observeren. Naast grafstenen maak ik ook vensterbanken, aanrechten en dorpels uit natuursteen. Het ambacht is afwisselend en geeft je alle vrijheid. Geen opdracht is hetzelfde, de afmetingen, bewerking of het polijsten is altijd anders. Op school leer ik benaming van verschillende soorten natuursteen, eigenschappen en herkomst. Ik merk dat ik deze vakkennis ook daadwerkelijk nodig heb. Klanten willen vaak ook de naam, weten hoe kwetsbaar iets is, of het verkleurt of krasvast is. Het is wel zwaar werk. Een autoaanhanger, trekker of heftruck is daarom geen overbodige luxe. Ik wil dat anderen mijn vak leren kennen. Bijna niemand kent het, terwijl je het product op zo veel verschillende plaatsen terug ziet. Als iemand het vraagt, antwoord ik: Ik ben steenhouwer en maak van alles van natuursteen.'

'Ik wil dat anderen mijn vak leren kennen'

Anne de Jong (18) heeft het eerste jaar Pianotechniek op het Hout- en meubileringscollege met succes afgerond. Het stemmen van piano's werkt rustgevend, maar thuis in Krommenie kan ze geen piano meer zien.

'Een piano is nooit perfect'

'Alles, echt alles bijhouden, dat adviseer ik nieuwe Pianotechniekstudenten. Je leert zo veel verschillende dingen en het scheelt veel tijd als je dit gemakkelijk kunt terugvinden in je aantekeningen. Afgelopen jaar gingen we met tweedejaarsstudenten op taxatie. Samen bedachten we welke piano's het waard zijn om te reviseren. De gekozen instrumenten werden vervolgens onze projectpiano's. Een piano is nooit perfect: als één onderdeel helemaal klopt gaat dat bijna altijd ten koste van iets anders. Daar de juiste balans in vinden, daar draait het in dit vak om. Onderdelen van het instrument werken heel nauwkeurig samen. Per pianotoets heb je tientallen onderdeeljes die samenwerken om de snaren te raken. Je speelt ook nog met de aanslag van de toetsen, dit kan hard of juist zacht. Een piano heeft achttachtig toetsen, dus alle verrichte handelingen herhaal je achttachtig keer exact op dezelfde wijze. Die herhaling vind ik fijn werken. Het stemmen van een piano maakt mij heel rustig. Het is een soort puzzel van tonen die je oplost. Alles moet precies passen. Ik zet dan mijn verstand op nul en let op de zwevingen, dat werkt haast mediterend. Door de opleiding leer ik luisteren naar zwevingen die anderen niet horen en leer ik kleine ongelijkheden voelen die de meeste mensen niet voelen. Het is een soort geheimtaal daardoor is dit ambacht ook zo speciaal.'

SPECIALISTISCH VAKMANSCHAP IN CIJFERS

80.000 werkzame personen

54.000 zzp'ers

7.213 mbo-studenten

153 zeer kleinschalige opleidingen

100 zeldzame specialistische beroepsgroepen

55 kleinschalige opleidingen

1,5%

van alle 514 mbo-opleidingen valt onder specialistisch vakmanschap.

0,5%

van de totale beroepsbevolking werkt in deze sector

Wist u dat... er **482.000**

mbo-studenten zijn? 79% volgt de beroepsopleidende leerweg (bol) en 21% volgt de beroepsbegeleidende leerweg (bbl). (schooljaar 2016-2017)

TOP-10 UNIEKE BEROEPEN

(op basis van studentenaantal)

1. Tandtechnicusprothese (141 studenten)
2. Goudsmid (115 studenten)
3. Audicien (101 studenten)
4. Hoefsmid (71 studenten)
5. Landmeter (34 studenten)
6. Pianotechnicus (32 studenten)
7. Uurwerktechnicus (32 studenten)
8. Schoenhersteller (26 studenten)
9. Natuursteenbewerker (21 studenten)
10. Dakdekker (5 studenten)

Feiten over vakmanschap

Uurwerktechniek is ook een opleiding op de vakschool in Schoonhoven

Alleen MBO Amersfoort biedt de opleiding Orthopedisch schoentechicus

Pianotechniek wordt alleen op het Hout- en meubileringscollege (HMC) gegeven
32 studenten volgden deze opleiding in 2016-2017

3 vragen aan ...

Sandra Mors Welmers, beleidsmedewerker van de NVS-NVL, de vereniging voor alle begeleiders in het vo en mbo

1 Hoe zoeken studenten tegenwoordig naar de juiste opleiding in het grote aanbod?

'Dat gebeurt nog steeds via gesprekken met begeleiders, mentoren en decanen op school en via open dagen. Daarnaast speuren studenten zelf op internet en op websites van scholen. Ook mond-tot-mond reclame gebeurt: studenten horen via hun stages over de andere (unieke) mogelijkheden binnen het praktische onderwijs.'

2 Kun je de studenten typeren die interesse heeft in dit soort unieke specialiserende opleidingen?

'Het zijn vaak studenten die net iets anders durven kiezen dan de opleiding waar de meeste leeftijdsgenoten naartoe gaan. Dat vereist lef, passie,

maar ook zelfstandigheid. Jongeren die van het vmbo komen, zijn relatief jong. Sommigen van hen kiezen voor een opleiding ver van huis en moeten al met zestien of zeventien jaar op kamers. Wat deze studenten ook kenmerkt is dat ze vrij goed weten wat ze willen. Een aantal kent de opleiding omdat een vader, moeder of ander familielid het vak uitoefent of kent. Voor studenten die de "andere" weg nog niet kennen is goede begeleiding essentieel. Begeleiders moeten niet alleen een loopbaandialoog voeren op basis van de vijf loopbaancompetenties (kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, netwerken, loopbaansturing en werkexploratie), maar ook kennis hebben van dit type opleidingen en zich afvragen: wie van mijn studenten zou daar eventueel passen?'

3 Zijn de specialiserende beroepsopleidingen op dit moment goed te vinden? Voorziet deze tool in een behoefte van decanen?

'Dat kaartje van Nederland met al die unieke beroepen (zie poster p. 8-9), geeft een prachtig overzicht van alle unieke beroepen in ons land. Het voldoet zeker in de behoefte van decanen. Wel denk ik dat de tool nog meer onder de aandacht van begeleiders zou mogen komen. Daarin ligt ook een rol voor onze vereniging. Wij zullen de tool onder de aandacht van vmbo-decanen brengen. Mijn tip aan SBB is: zet de link nog prominenter op de homepage.'

Feiten over vakmanschap

Creatief vakman is een relatief nieuwe opleiding. Studenten kiezen voor verschillende specialisaties, zoals glas, keramiek of textiel

Audiciens hebben steeds meer technische mogelijkheden tot hun beschikking.

Opticiens verkopen steeds vaker naast brillen ook hoortoestellen. De vakman gebruikt sensortechnieken tijdens zijn werk

Goudsmid kun je in drie jaar worden. Zilversmid is een specialisatie die daarna gevolgd kan worden

Drie keer kansrijk

Broodnodig voor de arbeidsmarkt van morgen: de creatief vakman, de groen erfgoedhovenier en surveyor. Wat houden deze drie beroepen en specialismen in en wat is hun waarde voor Nederland?

Creatief vakman

BEROEP

Traditioneel en vernieuwend

De creatief vakman is een zelfstandig ondernemer. Hij ontwerpt en maakt producten vanuit de ambachtelijke traditie. De vakman ontwikkelt traditionele en vernieuwende producten en heeft affiniteit met een bepaald materiaal. Hij gebruikt verschillende materialen, zoals leer, stof, hout, glas of keramiek.

SPECIALISME

Ontwerpen, maken en ondernemen

De combinatie van ontwerpen, het maken en het op de markt brengen van een product maakt de vakman uniek. Het langdurig inslijten van vaardigheden, uitgebreide kennis van materialen en technieken maakt hem een echte specialist.

WAARDE VOOR NEDERLAND

Voor iedereen

De creatief vakman speelt in op de toenemende vraag naar kwaliteit, creativiteit en authenticiteit. In de designwereld is hij een centraal punt. Hij realiseert eigen ontwerpen en die van anderen. Daarnaast werkt hij aan cultuur-historische objecten, zo kan hij als glazenier bij een kerk het glas-in-loodwerk vervangen.

Groen Erfgoedhovenier

BEROEP

In stand houden van historie

Erfgoedhoveniers zijn gespecialiseerde hoveniers die onderhoud-, restauratie- en renovatie werkzaamheden verrichten aan groen erfgoed. De focus ligt op het langdurig in stand houden van een historische aanleg. Tuinbazen hebben daarnaast ook beheers taken, sturen vrijwilligers aan of geven voorlichting aan het publiek. Erfgoedhoveniers zijn zelfstandig of hebben een hoveniersbedrijf. Andere erfgoedhoveniers, bijvoorbeeld tuinbazen, zijn in dienst bij een particuliere eigenaar, zoals bij een buitenplaats of bij een natuurorganisatie.

SPECIALISME

Ontwikkelingsgeschiedenis en toekomst

Werken aan groen erfgoed vraagt vaak een andere

Surveyor

BEROEP

Op water en land

De afgestudeerde surveyor (landmeter) werkt op een specialistisch bureau, bij de overheid of als aannemer. Hij verricht verschillende werkzaamheden, zoals het uitzetten, inrichten en afpalen van objecten. Ook meet hij het terrein waar grondwerkzaamheden verricht worden en legt hij vast waar een eigendomsgrens ligt. De surveyor verwerkt de meetresultaten en beheert informatiebestanden.

SPECIALISME

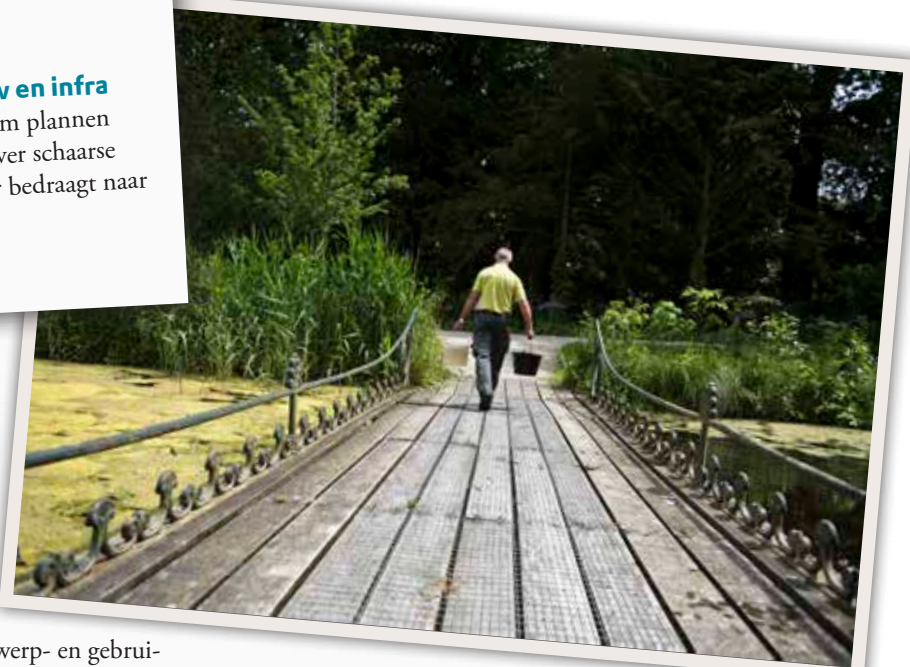
Kennis en vaardigheden op diverse gebieden

Naast algemene kennis van gebouwen en infrastructuur beschikt de surveyor ook over gespecialiseerde kennis en vaardigheden. Hij verzamelt situatiegegevens en verwerkt deze. Daarnaast maakt hij maatvoeringstekeningen en verzamelt hij meetgegevens die hij vervolgens uitwerkt. De vakman werkt met de meest moderne technologieën.

WAARDE VOOR NEDERLAND

Onmisbare schakel tussen bouw en infra

Geo-informatie is van groot belang om plannen te maken en beslissingen te nemen over schaarse grond. De omzet van de totale sector bedraagt naar schatting jaarlijks 1,5 miljard euro.

benadering dan regulier hovenierswerk. De erfgoedhovenier houdt rekening met het verleden en de toekomst, voordat hij met zijn werk begint. Vaak groeit en ontwikkelt het erfgoed zich. Als dat niet goed wordt onderhouden, grijpt de natuur snel om zich heen en vervaagt de vorm. De ontwerp- en gebruikersgeschiedenis hebben invloed op het gebruik en het beheer. De vakman past verschillende snoei-technieken toe en houdt rekening met horticultuur en ecologie. Ook let hij op de samenhang en tijdsperiode van het erfgoed. De vakman zorgt dat het historisch groen voor de toekomst wordt behouden.

WAARDE VOOR NEDERLAND

Historische en gebruikswaarde

In Nederland zijn veel ontworpen historische tui-

nen, parken en landgoederen. Maar er zijn ook veel historische begraafplaatsen, boerenerven, boomgaarden, verdedigingswerken en woonwijken waarin groen een speciale plek inneemt. Voor bewoners is de gebruikswaarde van groot belang. Ook heeft het erfgoed een cultuurhistorische- en architectuurhistorische waarde. Het is onderdeel van onze geschiedenis, daarom moet het in tact blijven voor toekomstige generaties.

De vak-beschermers

Kleine unieke opleidingen en beroepen veiligstellen voor de toekomst. Dat is de taak van het Meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap. Coördinator **Rozemarijn van Deelen** beantwoordt drie vragen.

1 Wat is het Meld- en expertisepunt specialistisch vakmanschap eigenlijk?

‘Het Meld- en expertisepunt zet zich in voor kleine, unieke beroepen in Nederland, zodat de specialistische beroepen ook in de toekomst een plek hebben.

Dit doen we door behoud en versterking van het beroepsonderwijs. Beroepen en mbo-opleidingen die bedreigd worden in het voortbestaan kunnen zich bij ons melden. Vervolgens onderzoeken wij of ze in onze ‘scope’ vallen, dan ondersteunen we met het vinden van een duurzaam opleidingsarrangement. Want dit gaat met kleine aantallen van studenten niet vanzelf.’

Wanneer valt een melding binnen jullie scope?

‘Een voorwaarde is dat de beroepsgroep kleinschalig en specialistisch is. Daarnaast is het belangrijk dat er markt voor is. Het beroep en de opleiding moeten bijdragen aan de bv Nederland. Mensen spreken vaak van ambachtelijke beroepen, wij noemen het specialistisch vakmanschap. De passie spat altijd van deze vakmensen af. En ook de opleidingen zijn heel uniek en specialistisch. Specialistisch vakmanschap is een bijzondere factor in onze economie. Ongeveer 80.000 mensen zijn erin werkzaam. Door de herwaardering van het vakmanschap de afgelopen jaren is de aandacht voor deze beroepen gestegen.’

Waarom is het belangrijk om deze beroepen en opleidingen onder de aandacht te brengen?

‘Het punt is dat iedereen wel weet dat er opleidingen zijn voor de zorg, handel of techniek. Maar deze unieke opleidingen kennen veel mensen niet. En ze zijn ook niet voor iedereen weggelegd. Het is ontzettend jammer als de student die het wel in zich heeft, de opleiding misloopt omdat hij of zij er geen weet van had. Om die reden hebben we de beroepenklipper gemaakt: al deze 60 unieke opleidingen bij elkaar, met alle informatie die daarbij hoort over scholen, met filmpjes en al.’ ■

* het Meld- en expertisepunt is onderdeel van Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)

